

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՆԿՈՑԱՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՎԻ ԸՆՔԻ ԳՈՑՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԾ

1

¶ աց կ 451 թուի պատերազմի պատճռունե
րից, Եղիշէ և Ղագար հարցափրութեան մէջ զգալի
կերպով տարբերուած են Ասասիկի և եպիփուարու-
ների հուսակցութիւնների դժի և գործածնու-
թեան նկատմամբ, ի այդ տարբերութիւնից նորից
երեսուն է Եղիշէի պատճռոգրելու հուսակցական
ողին:

Ուրիշ տեղ մենք առիթ ենք ունեցել առեւ-
լու, որ եղջէն, ով որ էլ լինի այդ անուան տա-
ծած կուած, աշխատել է և լասակի գործառնութեան
բերն ածածիկ է, որ պիտի և նոր բերն Ազուանից
օգնաւան գործ ուղարկիլու հարցում Եղիշէնի պա-
տիկն իրեն և մարզպանի ոչ մի առջ չափութեան Այդ-
պիս օրինանիներից Գւելացիները եւ երկու հաս-
տի 1. Առանկի ճերքաբառութեան եւ 2. Կայսեր ու-
ղարկութեանանութեան նինիները :

1. Եղիշէ գրամք է, որ 450 թուին ամսաբանքի գեղեցիկ եղանակ ապահովութեան ժամանակ և սեպտեմբեռ Աստակին ձերբակալեցին, իբր արդյունքում, իսկ Աստակին (Աստակի) անկանոն պաշտամարտի թագավորութեամբ յանաւարք եւ եպիսկոպոսացն եւ աղաջէկ խայտապատճենով, զի մի մրժեալ ընթացից ի նույնամաս եւ ապահով չ էր զի մի մրժեալ նորապատճենով քան, (Նոյ 50—51.) Աստակալապահ Ներք այս ազգանախն զիթօնն եւ արքակցին Աստակին, Դոկ Աղաջ չ էր յիշում թէ եւ նուն ձերբակալութեամբ է. բնից հակառակն ապահովութեան գործ մեջ աստակալին իրեն մարգարունի, իւս տեսն է տառը լիս: Հայոց տաննուառեները՝ պատմում է Պատար Եկեղեցականներին հաւաքած եւ Աստակալն ըմբց ցած մասն Աստակի մօտ, յայսուեցին իրենց ապահովութեամբ մասաւորութեամբ եւ նուն սարկուեցի պահ եւս թոյլ շտուին “այդ անդր ասյիշ առքեց ինքորդոց յ. յեսոյ աւետարանի վայր ամբողջ դրանց կիրքցին երւորու Աստական իշխանութիւն Սիւնեաց Աստակայ, եւ ապս մաստանեաւը անուանաւոցն Հայոց, եւ այս գրաւոր երգումը ի պահպան թիւն եկեղեցականներին յանձնեցին. (Ղազ 197—198.) այսուհետեւ անդի ունեցաւ յարձակ ան մուգութեաւ:

Արաբկի ըստ Նշվէքի, Վասով զուրկ է
մարգագանական պժից են արդ են յայտնի պարակա-
մլ էր, որին մոգերի հետ մասն է երականացնելու-
թիւ ըստ Վասովի համաձայնութիւնու-
ան հրաժեխութիւնու, նախարարները՝ “առինելով”
նոյնը ստացան նախագէս, եւ յետոյ մայն՝ Վա-
սովի մասնացութեամբ ձեռարկեցին, առողութ-
ամբ Փետական:

Խնշպէս այս նոյնպէս եւ Եղիշէի ու Ղազարի
Հակառակմէիւներից շատերը սաւուելու համար

թանկարին մի հստուած է Ներկայանուում Ապահիք դասագրաստութեան արձանագրութիւնը, որը Դասագրի եւ Եղիշէի մէջ յար եւ նաևն է, ու Եղիշէ ապագրաստութեամբ Ալանի ոչ մոցին պարտաման չէ եղել եւ չէ ներքանաւուել, այլ եւ ապաստութեան գործը մէջ Պարտից գէցն պայտան է Հանուի անցիքի իրեւու ճարզան կամաց անցների համար են, Արակէն ըստ Եղիշէի, ուստիապահների ցացաւութեազ քննութեան ժամանակ պարզուու, որ նաևն էրն Առաջի ի համար մատուցն ի Զարիչներին եւ զարգացն ընդունուելու դրա համար ի Պարտից, յայր անենի վնաս թւողթն եւ զհրամանն, քանի նա էր մարզպան ի ժամանակին (Եղ. 103; Սախոնի յայտն է Պարտից, ու Ծօքիչնաւուու ճագերի ապահովութիւնը տեղի է ունեցել չէօնթափ պարամանութեան ժամանակ (Ղազ. 202-3). բայց ի այդ յայտնի չէ որի ուրիշ ընդհարում կայիր եւ Պարտիչների մէջ կատարուու, իբր Հայութին յաջողութե այդպիսի մէջ մաց այս անել արցայի եւ Զարաւշտի վարդապետութեան գէմ: Ապաստութեան ժամանակ կատարուու այդ իրուութենաց ըստ Եղիշէի՝ ու ի պապահները յիշուու են առանձին հպատակութեամբ. նաևն եպիփանուաները պատուիլու նև Սուու Գևանուն պատմել կայսեր առաջ մեծապէս առանակն ի վեցրաց մարդու հաստատել (Եղ. 54), եւ ապա Մարտաք իր նշանաւոր ճամփ մէջ ու սեփական հնարին քաջալիքուու է: Վզնան անոլորս սատակեցաց եւ զարդաւթիւն կատարածութեան ի մեջ զետեց առերեցաք, ո (Եղ. 79) Յայտնի է Կայեւու կամաց իր բերդերը ու իստապահների ճենաց ու մարգուել են Պարտիչներից, ապաստութեան միջոցնեւ:

Արդ մի ակնյայնի հակառաթթիւն է ծագում
այս բարս վիպուլ թիւների եւ Աստված ձերքախ-
թթիւննան անձնանքիւների մէջ. — Վասակ, որը
իրեւ պարզանմէ ձերքականութ է աստվածու-
թեան մէջ, նա բառն էր եւ ի մաս մագացն ի
Զարք հաւատի, որ հասարաւեց նոյն աստվածութ-
թեան ժամանակ: Պարզ է, որ այս հակառաթթիւնը
առաջանաւ է երբ ընթառանում ենք Աստվածի ձեր-
քականութիւնը. պարզ է եւ այն, որ Եղիշէի ոյդ
ձերքականութեան մասն անզենքների հակ-
առաւմ է ներկայի իշխան Աստվածի գառապար-
աւութեանը. ասինք որպէս ենու այս վերջինն միան-
գամնյան ստագուառն է Ղազարի հակառաթթիւնից
պատ անցելութիւններով, և միանգամնյան հա-
մաձայնաւում է նրանց, ուստի անձնանքիւնից հե-
ռացած չենք լինել, եթէ ընդ աններ Աստված ձեր-
քականութթիւնը իրականութիւնից զորիկ, ստեղ-

2. Ստային Նողեւէի իրբեւ ռքեւէտիկ պատմիչ Համար Հնարար է եղի Համառաթիւն ի ունեցած առջև ստացել ու մայնա Հակառակ կուսակցութեան պարագաներն ամրգանմի ձերքակառուուն ներկայացնելու նպատակով, ոյլ եւ իր կուսակցութեան համար առջև տեղ տալու եւ մասնաւոն թէ Վասակից իրբեւ մարզպանից անկախ ցցց տալու պատճի :

Այդ երեւամ է հետեւալից — Թէսոս
կայսեր ուղարկած գետապնութեան հետազոտու-
թիւնից:

Հաս ծցչէի, թէ ուրու կայրից պատմինք
խնդրեան համար համար համարանաւու եպիսկոպոսներ
եւ նախարարներ ին անմասի գրքինի նշան, որը
սկսում է «Յանուէի եպիսկոպոս բազու- և եպիս-
կոպատիկոս ինինքը» եւայն ։ Աւասիի առանձն էլ
կոյ պդ նամակի մէջ, բայց նու չըր գրքի գլուխ-
թը հավաքան վիլսուառ թիւնից ցայց է տալիս որ
ոյդ գերը կավուզուներին է պատմանման ։ ինչ
«գրեցին, առաքեցին, բառերը բնդհանրութեան
ու փառանութիւն ու ուրանում թիւ գրա համակը
թիւնէ. ուղարկուած գետանութեան ձեւանիւթ-
թիւնը.» (Եշ. 54—55)։ Բայց Կազոր ոյց զեկուա-
նութիւնը տարբեր կերպով է պատմաւմ. — Վա-
սուակը «տարբում էր, Վարդանն Աղուանից օգնու-
թեան գնաւ ինը կա Աւասիի «Համանին նախաման
կատարելու իրեւն պայման՝ Արդան պահանձնեմ
էր նախասին գետանութիւն ուղարկել թէ ուղունին։
Ս. թէ պահանձնով Ասակ նախանիւթ գրեց «ա-

կայսր եւ ամենայն աւագանիք դրան Յօհանաց, եւ գուտանաների հայ իշխաններին. «Եւս զայ ամենայն թղթման ինքնուն նախ ինքն իշխան Ալբենեաց եւ ապա ամենայն տանաւաքարին Հայոց»; Այս թղթմանը դեսպաններին յանձնեցին Ալբենեաց վասակի իշխանը եւ Հայոց ամենայն իշտու նախարարները և առաջնորդները առաջ գտնվուածաւն (Ղազ. 2014, 5, 6.) պղնուհետեւ միան Վարդան Շնան Արդանաւոր:

Այսպէս, Ղազար եւ Նշղչէ ուղղակի հակա-
ռակ Հարցավիրսթիւն ունին, մեկը միւսին մեր-
ժուգ. Ղազար լաւակին է զեսպատճեան դր-
ում ու պալազարիւն հայտանամամ, իսկ Նշղչէ եպիս-
կոպաններին, որնց ոչ մի տեղ չէ տալիս Ղազար
թղթէրի թէն գրութեան և թէ առաքման պա-
րագանեամբ: Իսկ ի այդ՝ Ղազարի հարցարքան պա-
րագան Աղասիին՝ իրեւ մարզպան, սոսորագրէալ
է Ներկայանամ, իսկ Կայի Նշղչէ համաձայն՝ Պասակ
նոր էր պատռուել Ճերքակալսթիւնից՝ շորհիւ

помощи. И, несмотря на то, что византийцы имели в своем распоряжении сильную армию и военную технику, они были вынуждены отступить из Азии. Византийцы потерпели поражение в битве при Марзакале в 1071 году, а в 1099 году в ходе Крестового похода крестоносцы под командованием императора Генриха IV разбили византийцев в битве при Марзакале. В результате этого поражения византийцы потеряли контроль над южной частью Малой Азии, а также над Кипром. Византийцы пытались вернуть эти территории, но безуспешно. В 1180 году император Иоанн II Комnenos предпринял попытку восстановления контроля над Кипром, но был разбит крестоносцами в битве при Кирениде. В 1191 году в ходе Крестового похода крестоносцы захватили Кипр, а в 1204 году в ходе Барбарескской войны византийцы потерпели поражение в битве при Марзакале, что привело к окончательному упадку империи.

Արդանի կողմանից նախարարների վեհանձութեան, և երկրորդական նշանակութիւն ուներ գեռազանութեան խնդրամ։

Հետաքրքիր է և ն նշանակութիւն ունի պյո
հակառակութեան համա սորբից գատապարագութեան
ըրանազգութեանը . պյո հատածով , արդարեւ ,
վատասի է գ կապուտութեան զրբի կանգնել . ըստ
որում Առաջ Գնանենին , Եղիշելի յիշասակած գեւ-
պանը , " մասոցեալ յոնի խնանելը զիս առաջի
մձի առենին , հրայրատափառ ինչ , զոր տուեալ
ի երանու (Վատասի) առանձնանեաւ . " (թ. 103.)
Բաց է պյո յատին է , որ Տրուկուտակ էր ի իշ-
ուում ոչ թէ եկեղեցականների թղթերը , պյո
քաղաքական պետութիւնները : Պատրի մէջ
եւս գտասարակի խօսքերով սառապում է պյո
նշանակութիւնը , ինչ ոք իր տե լուղէին մէջ չէ
արուած Վատասին : - Կա էր նաևնի գրուց առ
կայորն եւ ուսագանի գրունն եւ առ պարապեան
Վատասից . նա էր որ գետպաններին ի Հառուս ար-
ձական եւ լարորան եւ զնել գնան ի Ալպուտան
ի կոր գումարեանք . առասու է Տրուկուտակի մէջ
Արցաւի կամացարակն . (Պաջ . 278 - 9 .)

Պարզ է այսուհետեւ, որ Աստվածի գործերը
Եղիշէի մջն աղաւաղուել է Երբեմն եպիփրագունե-
ներին իւրաքարելուն զառապակով, եւ Երբեմն լարդա-
նին սոսրագրեալ ցցց չափու համար, ցցց միշտ
պահպանուել է կուտակցութիւնը դրատակելու միշ-
տառակով:

1. Նդիտիք մէջ կան բաղմածիք իւ. կասեածաւոր առեցելութիւններ, որով ռուբենի պատմացիք մխում մից են առաջընթաց. մէկ այսքի մասին ենթադրութիւններ անհաջող են. Ենթիք իւ. 2. Պարզ գուշակնեացաւ մէկ երցոցից Համար իրինք սպառաւում է անհաջող, ուստի մէկ բարձրականութիւն առաջ մասնաւոր առեցիք նրանցից իւ. 3. Ապահով և անպահով մասնաւոր պահպան առեցիք իւ. 4. Վասահիք Համարաբար առաջ գործեց միտ մասնաւոր, երբ մէ ապահ Համարապահ էք. 5. Ապահով դրսութիւնների միտ մէջ իւ. 6. Ապահ առաջ յենք. 7. Զանգապահիք դրսութիւնների նդիտիք մէջ իւ. 8. Ապահ առաջ առաջ իւ. 9. Զանգապահիք դրսութիւնների մէջ իւ. 10. Ապահ առաջ առաջ իւ.

Զանդաղանի քարկոծուելու մասնամասնութիւնը
թիւրիմացութեան աեղիք է առւել զ. Ա. Մահմէն եւ ա-

Երկու կուռակցութիւնների դժի վերաբեր-
մանը Նշվէք զատութեան հեղինակա աւելի եւս
կուռակցական է փառուել: Աս այսպիսի հասածներ
ունի, որնց մէջ վաստինն ուրեմն անդամա յատա-
ցրած ամրութիւնները եւ գիտարակն ցիքը Ա-
պանի իշխանութեան տակ է մշում, բայ որում
նու գտաւմ է Վարդանին, ապարագաւոնին, ներ-
կայացնել մարտականի իշխանութեան առհանից
գուռո իրքե անդամի ցործիչ:

Նզիւի ջարրորդ Յեղանակը յատկապարծ է Ալասիկի գործունեութեան նրանից իմանալուն ենք, որ Տօնության կորուսուց, Կըրպացի և Խաբանաց ամբութեանները եւ կահանանքը Վասակի Հրամանի տակ են, որքն երկրի նշանաւոր բերդերը եւ վենական մասները մարդունի իրաւասաթեան տակ են: Բայ ի այդ Արաւանձներու ու Արագիրք, Հրամանի սփորդ Հաները եւ ատար լըսանիսին ցեղեր Վասակի ապեկութեամբ յետ կանոննեցին Հայերին օգնելուց: Պարսից գէմ իսկ Յունաց բաժնի իշխաններին, առհմանաղջուն բարեկանուին, եւ միջէւ անգամ նա կայսրուն հաւատանեցներս ոյժ առնեն: Օրի ընդունութիւն, կարսուի, ապահովէլու, ամէն տեսակ սուրբութիւն - աֆայ այս միջները որոշուց երկրի մէջն երիտասակուն անուն գցեց, կուսակիցներու սրաց, «Ժողովաց առանձնայն այլայթակղութիւնն եւ առար գունը գործ բազմուց», առուծ է ու սերտապահների պատմիչը Նդիչէ: Այդ միջնորդերով Վասակի «Հայութեաց շխմի առաջախանին Հայութեաց» եթող մարտան ճշար եւ պարտը (Եղ. Ճ. 71-1, 2, 3): Այս բոլորի վկա Հիմունաց հետեւողական կը մինիք եղած, եթէ եղակացնենք որ Վասակի ձեռքն է Նդիչ, եթէ ու ամոռոց Արվիսոր, գէմ Հայութասութեաց շշմութիւնը յետուշներու մենակն կեր: Մայ կազակացութիւնը, ի Հարսիւ, այնքան ճիշճ է որքան միշտ են կու նստառքեանները, Եղիչէ տեղիկաւթիւնները, որոնց սուրբութեան մենք ամբի ունին նըրբեռութեան հետեւում: Իսկ պայսակի Հետեւ արքայի առաջնորդութեան ամենա առաջնորդ հարցը հարցան է - Արքեաց Նդիչը Վասակին յատկապարծ պար սդր միտ էլ նրա անհանգ է միաւու

**թէ կտրիք զգացած գէպըում նա ամենայն սառա-
նասրտութեամբ զգիում է նրանից նրա խօսական
տիրոջ եւ պարգեւաւմ է ուրիշն:**

Բառակին է այդ ստուգելու Համար շընել
չըրպարդ Յեղանակի վեցին թէրթը. ուր որում
Դշու Շջամ Աւաստի ոյժ թէրթագործ թիւնց վեր
հանգամի, սկսում է 76րդ Էջունց հինգերորդ Յե-
ղանգամի առաջին տողերը, որսցիք և սկսում է
Հանգամաթիւնների շաբթը. այստեղ մենք նախա-
դասում թիւնակ քաղաքակ միայն պիտի շաստանակ
նաքարձակ Նկարագործ թիւնները թօղնեց բնա-
թերոցից կամքին: 76 Շջամ Վարդան է Հանգա-
մանում այն անհնաւորութիւնը, որը «բռնցեալ
ուներ զլագագարունիս անելին միտրոնութեամբ
նախարարաց, իսկ 77 Էջունց լրանում է այդ պա-
հանուոր առաւելութիւնը. «Եւս եւս ինքն ուներ
(Վարդան) զամենան ախարհն», եւ իրեն ապա-
ցց այդ բռներին, նզիչ նոյն 77 Էջունց տալիս է
ասխատահաց հախարարների ցանքը, որնց թիւը
70րդ անցնում է իսկ թէրթ ներեւուն է ամրոցից
մարդկան լվատուն և վեց հազար թիւնէ է, որնցից
անցած ան էր երկիրքահանապատետութիւնը: «Զօ-
րար եւ մեծամեծ էրն այդ նախարարները, ա-
ռամ է երկիրք. նրանց ձեռներն էրն արքունի ձմեռոյ-
ները, դրան հնանկերս մեծ դտասակիրաց, ամսու-
Օչականը, Աստաշառ եւ բազմութիւ ամրութիւններ
-ը այդքին երկիրք սիրութ, կենդրանակն մասու-
թայց այդ է բորութ. Ասասի, ախարհանկարների
հնամատակ ինքովու պատառեց ստամապահներին
մեծանձնութեան շնորհիւ. նա փախաւ Աթենեաց
աշխարհը ծածուկ եւ շատափիթ, որպէս զի խո-
սափէ այն վասագիթը, որը նրան պապանում էր
Վարդան աքանքից յասնգիթն ողարձն Ազուանից. իսկ
Վարդան այնքան աւելի էր, որ զնոցեր էր ուղար-
կում Աթենեաց աշխարհը, վերցուում էր աւելում
էր Աթենեաց աշխարհի արմատիւնները, որպէս
Ապասիք թագասակն անելին էրն, «եւ այնքին է
ներ արկանէր զնու (զնոսակ) եւ զամենանման գօրմա-
ոց ընդ նման էր, զի գեց եւ զիմս մեռելուփ առա-
սպից վաստակի անհանիր ուտէին եւ այսպէս «բա-
զաւմ հարուստ հասաւցաներն ի վերց ուրացե-
ման» (Եր. 61:)

Սար ինչպէս բայցատերէ այսպիսի պարզ հակ-
առաջական էնթեր է. Աշակար որը Հայաստանի յենման
կետ ուներ է ինք ենուին, մինչեւ անդամ Մինենեա-
րի լրացման էլ մը ապահով ունել, հանգիստ կենաց
շաներ ուժասպանչերի ձեռքից: Պարզ է, որ հակ-
առաջական էրից կոտի եւս սույց լինել շեն կա-
զող է: Որ մարզպանի ձեռն էին արարաթիւն-
ութիւն, որ նրա կիւնանութեան տակ էր ապարագեանը,
որ մուեր անեամ Նիւթառաւուրուն անդամ նրան
էին հնազանցում, որ ապաստաբութեան դրակիր
կանոնանցից մինչ ինքը մարզպանն էր, փերապէտ
որ ամենապահօք վճարում էր մարզպանին էր վայելում
թէ պատերազմից անալ էւ թէ յետոյ մինչեւ գո-
տապարտութեան չարաբասակի օքը — այս բոլոր
կարտում էր այս ծեսուն եւ կախածութուր անհա-
ւանականութիւնից: Աշակար դատապարտութեան
մեջութեան հետեւ նրան մերաբուռն էն (թող-

թերի եւ կիլիների վկայութեամբ, որոնց մէջ Եղիշէ
եւ Ղազար ոչ միայն նման են, այլ եւ նոյնի) այն-
պիսի մի գործառնութիւն, որը սահմանափակուել
է նույնական և նույնամետակ կապահով ձայնի Տեր-

ε πρώτων μας ηγετών στον αριθμό, φαντάσου σημή, Στρατιώτης ή τε Βασιλιάς Δικαιοσύνας ή Επιτελείας αυτών θα είναι οι κριτικοί. Ή αλλιώς δηλαδή ότι πρέπει να γίνεται ένας άνθρωπος που θα μπορεί να αποτελέσει την πρώτη μάχη για την αναζήτηση της δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

մակատամնարուր, որ տեղի ունեցաւ 451 թվական
Աւարոյրամ, հետացնելով գործում, եւ երկրորդ
Յովկէիքի եւ Պետանիքի բրաւսը մատնութիւնը Վա-
սիկի գործունելով է են խիստան ողու մասին: Ու-

ները, (Պազ.՝ 192-193), սակայ ոչ մոլեռանդ ամբոխ ի հեջ անձնավան թշնամիները չհասարձակուեցին բացաձակակապէս Վասակի գէմ իրենց ոյժը ցցց տալ մինչև բացրովին այլ դրդումից առանձանած 451 թույլ ճակատամասան։ Այ ու պահ

Հայոց առաջին քարտեզը կամ առաջամասաբարձր՝ Այս դրույթը
եղեւամ է Եղիշէի և Ղազարի եղինորդ գրուագը
համեմատած ենակը ուսումնակիրացնին, եւ այս բու-
լորը ինչ որ Եղիշէն միշտամ է իրեւեւ պատահական
իրադրութիւն, գրեթէ ամբողջապէ հասկած երի են

Հանդիսանում է նաև Եղիշեի հակառակի թիւններով, եւ երկրորդ Պատրի նրանց մասին լուս թիւն պահանջանելով։ Այսպէս Պատրի մէջ ակնարկ անդամ չկայ՝ թէ Ասասկ ձեռքբախարել է, թէ նա Սիւնիք

է ապաստանուել եւ վարդան արշաւանք է յա-
րուցել Արևնեաց երկրի վրայ եւ բերդեղը աւերել
է ։ Ղազար չէ յիշաւմ նաև՝ թէ զգբերեի թիւը
66.000 էր ճակասանաբարտին, սա չէ տալիս պատե-
սաւ բնակչութեան է ։

բարձութեան անապարարերից ցանկը, այլ միշտ է հաստատվութեան մասն թագավորանի կողմէն, թագավորանիստ առջեցր եւ բորո ազնարին Հանապատիւնը Վարդանին չէ անկացնում, մծամած ու գորաւոր առաւելութեաններ, չէ ուայում Արքանին եւ Հանապատիւնը առաւելութեաններ, չէ ուայում Արքանին եւ Հանապատիւնը

աշան, սառնարին վերաբերմնակից է, որ Պապարի
մէջ Երեւան չեն գալիս այն Հականաթիւնները,
որոնք Եղիշէի մէջ են պատահում այնքան յաճա-
խակի! ԳՐՈՒ. ՏԵՂՐ-ՊՈՂԱՍՍԱՆ

4. Վերաբեր Նաբարձեան կազմի անհատաւթեան
մասին, մասնաւոր այդ Եղիշեի համամատաւթեամբ, քարպեկ-
ի գործութեամբ, - Հայոց ան ենթ և ան Եղիշեամբ որ արքայի
ու ու առաջ ան ենթիցի յանութեամբ, այդ ու որպէս պատամասի
Եղիշեի եղիրար պահի համարվեալ Փարագեան, որ մեր մէջ
չէր թուժաւած պատամասի միջին մարտ ու, որ խօսի առ
Փարագեան առանց կառ առանց առանց ին, և այդ մարտը է
անդունական Մայուսի Խորթական բար անդ մարտամասին,
ին իսկամատ պահ առանց մասն եթ Սահմանական
անդունական պահ առանց մասն եթ Տարբանական
Հաստատական Փարագեան Հայոց պատամասի թեամբ Քարպեկ-
ի գործութեամբ, Պատամաս պատամասի թեամբ Անդամական

Փ. ՔԱՒԶԱՆԴՐԱՑ ՄԱԼԻՆ

Առ Տէր Խմբագիր «Հանդիս ամսորիայ» պարբերական թերթի:

Տէ՛ր Խմբագիր

Գշտեէք, Տէր, թէ այս օրերս կը յուզուի
կարեւոր ինդիր մը որ ունի ի մօտց մեծ աղերս
մեր ազգային պատմութեան: Գիտեէք, եւ արդէն

Ճեր պատուական եւ անհաշար թերթին մէջ Հրատարակուած են յօդուածներ, ըսկել կուզնէք այս յօդուածներն որ հրատարակուեցան ճեր "Ամսագլուխ" (1896)։

սորէին, այս (1896) տարւոց Փետր., Մարտ եւ Ապրիլ թերթերուն մեջ Մալխանսեանց անուն Դուռսիացի հայ գիտանց մը կողմանէ:

Կատաշաճ՝ կը համարինք գնել նախ մեր վերջին
ուստի թիւն այս գործին վրայ։ Ուստի կը սենք.
Հուզանդայ պատմութեան սկիզբը, ինչպէս

յայտնի է ըստ մեզ, թարգմանչն գրուած, գործին մարմնին դուրս անկախ, շատ մեջին մաս մը կայ զդր գրողն, թարգմանչն ըստ մեզ, կը կոչէ «Խոստաբանութիւն Նախագիտեի», որ թուի

շանակել յառաջապահ, մուտ, (ներածութիւն:)
Ըստիք թարգմանչէն, քանզի մեր համա-
ցումն, ոչ վայրապար՝ այլ պատճառներով, որոց

բանգութիւնն է աւանդութիւնն հին եւ գրեթե ժամանակակից (անդստին ի Փարավեցոյն 480), այն է՛ թէ այն գիրքն է Թարգմանութիւն ի յունե¹, թէպէտ չենք կննար առ այս յայտնի

շանակը ցողցընել գիրքէն կամ լեզուն: Եղանակը զրուածներ՝ որ բայն թարգմանչաց գրչէն են, ինչպէս հին եւ նոր Կտակարանք, Ասկերեանի մեխութիւնք Մատթէի, Պօղոսի թղթեառն, Խայեայ, Քրոնիկոնն և սեմբեայ եւ այլք, թէպէս գիտներ թէ յունարկէն թարգմանութիւն են, գրեթէ բնաւ չեն տար յունարկէնի,

եան հրատարակեց Ա. Տէր-Գրիգորեան. զետերբուրդ
868. Ժամանակութիւն 9. էջ 37): — Գր. Խաղաթ եան ե-
ւի վագագառաւ ըստանակերի այս կարծիքն ի նկատի ունի:

1. Февраль 2-11-14, письмо № 654 от 1878 г.